

Ірина Беззуб,

мол. наук. співроб. аналітично-прогностичного відділу НЮБ
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського

ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Стаття присвячена питанням інформатизації навчального процесу ВНЗ за допомогою використання електронних навчальних видань, які розглядаються як сучасні засоби навчання, що істотно підвищують якість та ефективність навчання, мотивацію студентів і оптимізують діяльність викладача. Акцентовано увагу на теоретичних і практичних основах використання інформаційних технологій для організації самостійної роботи студентів. Висвітлено діяльність медіа-центру як частини єдиного освітньо-інформаційного простору вищого навчального закладу.

Ключові слова: інформатизація, інформаційні технології, електронні навчальні видання, електронний підручник, самостійна робота студентів, медіа-центр, гіпертекст.

Сучасне розуміння бібліотеки вищого навчального закладу відрізняється від традиційного її сприйняття виключно як сховища навчальної літератури. Це викликано широким використанням у повсякденній бібліотечній практиці телекомунікаційних технологій, упровадженням електронних освітніх ресурсів, зокрема повнотекстових навчальних матеріалів, що розміщуються на електронних носіях інформації.

Використання комп'ютерних засобів навчання сприяє ефективній взаємодії між суб'єктами навчального процесу – студентами та засобами навчання, забезпечує зворотний зв'язок, діалог між тими, хто навчає та навчається, полегшує керування навчальним процесом, що ускладнено в більшості традиційних систем навчання. Телекомунікаційна система, побудована з використанням комп'ютерної техніки, дає можливість обмінюватися інформацією без часових і просторових обмежень, забезпечує масове безперервне самонавчання.

Навчальний процес не залишився поза впливом розвитку інформаційних технологій. Електронні комп'ютерні підручники, дистанційна освіта, віртуальні тренажери – так виглядає неповний перелік напрямів, що успішно розвиваються в освітніх системах.

У сучасних умовах істотну роль у підготовці кваліфікованих фахівців відіграє самостійна робота студентів. Її ефективність залежить від багатьох складових: упровадження сучасних освітніх технологій, забезпеченості навчальною, навчально-методичною, довідковою та науковою літературою, достатньої кількості обладнаних сучасною електронною технікою робочих місць. Під самостійною роботою розуміють різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності студентів на аудиторних і позааудиторних заняттях без участі викладача. Саме в такій роботі у студентів найкраще проявляються мотивація, цілеспрямованість, самоорганізованість, самостійність, самоконтроль та інші індивідуальні якості.

Найвищим рівнем самостійної роботи є науково-дослідна діяльність студентів. Показником готовності до неї студентів слугує наявність умінь самостійного пошуку джерел і літератури, уміння самостійно оцінювати зміст і значущість матеріалу, зіставляти, порівнювати, аналізувати, проявляти самостійність в узагальненні, висновках, використанні методів пізнання.

Феномен бібліотеки ВНЗ, її роль в інформаційному суспільстві, реформуванні системи вищої освіти вже стали предметом наукових досліджень. Значна кількість робіт (С. Абулкаїрової, А. Болотова, І. Бургер, М. Вохришевої) присвячена інноваційній діяльності вузівських бібліотек, зокрема їхній інформатизації.

Питання про сучасні тенденції та перспективи розвитку електронних бібліотек аналізувалися у працях зарубіжних науковців (Г. Євстігнеєва, А. Земскова, Б. Ленга, М. Лінквіст) і вітчизняних дослідників (Л. Костенка, О. Онищенко, Т. Павлуші, І. Павлуші та ін.).

Широкого обговорення серед науковців набула й проблема підвищення якості самоосвіти студентів за допомогою застосування спеціальних педагогічних методів і технологій та розвитку їхньої інформаційної культури (І. Гайнутдінова, Т. Єременко, О. Забеліна, Н. Грабар). Підґрунтям для з'ясування механізмів інтеграції навчальної книги до нового освітньо-інформаційного середовища стали праці В. Агеєва, Г. Василенка, В. Лисенка, О. Добровольського та ін., присвячені окремим аспектам інформаційно-комп'ютерного забезпечення електронного існування навчальної книги в медіа-просторі. Проблему використання інформаційних технологій навчання, створення електронних навчальних посібників досліджували такі знані науковці: В. Биков, Г. Громов, В. Вуль, Ю. Жук, І. Захарова, Г. Клейман, С. Пейперт, І. Роберт, Б. Хантер та ін. [1, 4, 6, 10, 13, 15, 16, 19]. Проблеми теорії та практики створення електронних підручників і посібників розробляли українські та зарубіжні

вчені, зокрема Л. Гризун, М. Беляєв, В. Вимятін, С. Григор'єв, Ю. Древе, О. Башмаков, Л. Зайнутдинова, С. Хрїсточевський, О. Шмегера та ін. [3, 8, 20, 21, 22].

Глобалізація знань, швидкі темпи накопичення та поширення інформації викликають появу нових підходів до навчального процесу. Реципієнт уже не в змозі накопичувати величезну кількість знань, які стрімко поповнюються. Укладені в минулому столітті підручники та посібники вже застаріли, що спричиняє пошуки нових форм накопичення та подання інформації. На допомогу прийшов новий вид навчальної літератури – електронне навчальне видання (ЕНВ). Крім структурованої навчальної, навчально-методичної інформації електронні видання містять і тестові завдання, що робить їх придатними для будь-якої форми навчання.

Залежно від повноти подання навчального матеріалу ЕНВ поділяються на електронні підручники (ЕП), електронні навчальні посібники (ЕНП) та електронні лекційні курси (ЕЛК). Крім них існують електронні методичні вказівки (ЕМВ), електронний наочний навчальний посібник (ЕННП), електронний практикум (ЕПр), електронні довідкові матеріали (ЕДМ), електронний навчально-методичний комплекс (ЕНП), електронні методичні вказівки для викладачів (ЕМВВ).

Проблему підвищення якості підготовки студентів, оптимізації, інтенсифікації процесу навчання та індивідуалізації навчання вирішують сучасні електронні підручники (ЕП). Електронний підручник – це навчальна програмна система комплексного призначення, що забезпечує безперервність і повноту дидактичного циклу процесу навчання: надає теоретичний матеріал, що забезпечує тренувальну навчальну діяльність і контроль рівня знань, а також інформаційно-пошукову діяльність, математичне та імітаційне моделювання з комп'ютерною візуалізацією і сервісні функції за умови здійснення інтерактивного зворотного зв'язку [8]. Створені на високому методичному рівні електронні підручники повинні повністю відповідати основним дидактичним вимогам державного освітнього стандарту спеціальності, навчальній програмі та забезпечувати системний виклад дисципліни.

На думку О. Зіміної, якісний електронний підручник повинен не замінювати читання та вивчення звичайного підручника, а, навпаки, спонукати студента взятися за книгу [11]. Його використання дає змогу викладачеві активно включити студентів у навчальний процес і, створюючи зовнішні передумови для формування мотивів навчання при роботі з ЕП, підтримати інтерес до предмета. Вважається, що ЕП повинен максимально полегшити розуміння й запам'ятовування (причому активне,

а не пасивне) найбільш істотних понять, тверджень і прикладів, втягуючи в процес навчання інші, ніж звичайний підручник, можливості людського мозку, зокрема слухову й емоційну пам'ять, а також використовуючи комп'ютерні пояснення [22].

Основні теми підручника, поряд з текстом та ілюстраціями, містять аудіо- чи відеозапис лекторського викладу матеріалу. Викладач подає своє розуміння досліджуваного предмета, розставляє необхідні смислові акценти, які важко буває передати у звичайному підручнику. Текстова частина супроводжується численними перехресними посиланнями, що дає змогу скоротити час пошуку необхідної інформації, а також потужним пошуковим центром [21].

Електронні підручники дають змогу швидко та легко знаходити потрібну інформацію, робити закладки та замітки до прочитаного, а також об'єднувати інформацію в логічні блоки [2].

Сучасні електронні підручники існують у двох форматах: на компактних дисках і в середовищі Інтернет (Інтранет). Між ними є як спільні, так і відмінні риси. В обох випадках електронний підручник дає можливість отримати знання з предмета в будь-якому місці і в будь-який час, використовуючи персональний комп'ютер. Але доступні в середовищі Інтернет ЕП мають ряд переваг. Вони можуть бути використані одночасно багатьма студентами; викладачеві надається можливість ознайомитися з результатами діяльності студентів і прийняти відповідні рішення з оптимізації процесу навчання. Обидві форми подання ЕП корисні для самоосвіти студентів.

Поряд із спільними ознаками між класичними та електронними підручниками існують і відмінності. По-перше, кожний підручник на паперовому носії розрахований на певний початковий рівень підготовки студентів і передбачає кінцевий рівень навчання. Натомість електронний підручник з конкретного навчального предмета може містити матеріал декількох рівнів складності. При цьому він буде весь розміщений на одному CD або DVD диску, містити ілюстрації та анімацію до тексту, багатоваріантні завдання для перевірки знань в інтерактивному режимі для кожного рівня. По-друге, наочність в електронному підручнику значно вища, ніж у друкованому. Це забезпечується за рахунок використання при створенні електронних підручників мультимедійних технологій: анімації, звукового супроводу, гіперпосилань, відеосюжетів і т. п. По-третє, електронний підручник забезпечує багатоваріантність, багаторівневість і різноманітність перевірочних завдань або тестів. Електронний підручник дає змогу подавати всі завдання і тести в інтерактивному та навчальному

режимі. Невірна відповідь може бути оперативно виправлена з роз'ясненнями та коментарями. За своєю структурою електронні підручники є відкритими системами: їх можна доповнювати, коригувати, модифікувати в процесі експлуатації [3, 12].

Електронні підручники зручні у використанні на всіх рівнях освіти: у школах і коледжах, інститутах та університетах, у системі підвищення кваліфікації. Тому вони розробляються в багатьох країнах. У глобальній мережі Інтернет є велика кількість ЕП з різних дисциплін: інформатики (Л. Шауцукової, 2004; G. Jojins, 2004; С. Коротеєвої, 2004), теорії комп'ютерів (В. Гурова, 2000), анатомії (О. Нікітова, 2003), англійської мови (М. Горчакова, 2004; E. Mathe, 2004) [9]. Але більшість з них (67 %) призначені для одного користувача – студента. Такі ЕП в основному застосовуються в самостійній роботі студентів. Однак сфера застосування електронних підручників значно ширша: ЕП має стати невід'ємною частиною навчального процесу в усіх його формах. Тому перевагу слід віддати ЕП, розрахованим на різнопланового користувача. Одним з таких є ЕП, створений на кафедрі технологій розроблення програмного забезпечення Ризького технічного університету (РТУ). Тут у 2002 р. розроблено електронний підручник «Вивчи HTML з нуля». Він передбачає чотири режими роботи: навчання (включаючи самоконтроль); контроль (тестування); довідник і допомогу. Із 2003 р. він застосовується в РТУ при вивченні предмета вільного вибору «Розробка WEB-додатків» (обсяг курсу – 32 год), причому використання ЕП не було обов'язковим. Проте близько 100 студентів, що навчаються за програмою бакалавра, регулярно ним користувалися [9].

Серед великої кількості ЕНВ, що розробляються та використовуються в освітній діяльності, особливе місце займають електронні навчальні посібники. До незаперечних переваг ЕНП належить можливість організації «живого» подання інформації – мультимедійні технології дають змогу створити відповідні моделі, включити аудіо- та відеофрагменти. Можливості наочного викладу матеріалу, залучення уваги й багатоканальний механізм подання інформації є провідними досягненнями комп'ютерних освітніх систем. У цьому випадку викладач одержує потужний засіб, а студент – максимально ефективною можливість якісного засвоєння матеріалу.

ЕНП задіює всі канали сприйняття навколишнього світу. Наочність (відеоінформація, статичні ілюстрації, анімаційні моделі й схеми) дає можливість отримувати достатнє уявлення про процеси, які складно зрозуміти за описом (краще один раз показати, чим багато разів розпо-

вісти). Відеоматеріали дають змогу змінювати масштаб об'єкта (зйомки мікро- та макросвіту), перебіг часу (прискорена, уповільнена, вибіркова зйомка). Багаторівнева форма подання інформації та заданий користувачем темп полегшують сприйняття матеріалу, дають можливість повернутися до пройденого, переглянути текст або відеофрагмент, повторно прослухати дикторський текст.

Головним недоліком наявних посібників на паперових носіях є традиційне використання лінійного порядку викладу навчального матеріалу, відсутність проблемного викладу, неможливість організації зворотного зв'язку, здійснення процесу контролю за рівнем знань, умінь і навичок. ЕНП дає можливість виправити ці недоліки, при цьому його можна розглядати як додатковий навчально-методичний засіб, котрий дає змогу методично правильно організувати самостійну роботу, розвивати вміння та навички учнів.

Електронний посібник може бути представлений у вигляді інтерактивної мультимедійної навчальної програми, яка містить у собі: гіпертекст, ілюстрації, відео- та звукові фрагменти, що поєднані між собою та входять у навчальний матеріал. Електронні навчальні посібники можуть бути використані в різноманітних формах та за допомогою різних інструментальних середовищ.

Електронний посібник для фахівців з документознавства розроблений на кафедрі «Документознавство та інформаційна діяльність» Черкаського інституту управління. Він був задуманий як універсальна методична розробка для студентів спеціальності «документознавство й інформаційна діяльність», щоб опанувати питання документаційного забезпечення та документообігу, а також багатьох спеціалізованих комп'ютерних дисциплін, що викладаються у ВНЗ для студентів-діловодів [18].

У Національній медичній академії післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика були розпочаті дослідження, пов'язані з технологіями електронного навчання. Ця ініціатива відбулася завдяки підтримці українсько-швейцарського проекту «Перинатальне здоров'я» (впроваджуваного в Україні у 2004–2007 рр.), одним з пріоритетних завдань якого було покращення професійного потенціалу українських лікарів через підтримку інноваційних підходів до безперервного професійного розвитку (з наголосом на використанні інтерактивних навчальних семінарів і сучасних інструментів дистанційного навчання). Створена за підтримки проекту робоча група отримала завдання на розробку навчального електронного модуля з акушерської тематики, а також посібника, який містив би узагальнення набутого досвіду та методичні рекомендації для розробників

медичних електронних посібників. Одним з результатів практичного впровадження розроблених концептуальних принципів на обраному предметному інформаційному просторі (акушерство, гінекологія) стало створення електронного навчального посібника «Ведення нормальних пологів», у якому була відтворена послідовність стандартних професійних дій, які повинен виконувати лікар для одержання ефективних діагностичних і лікувальних результатів при здійсненні своєї професійної діяльності [5].

Значну роль у забезпеченні процесу освіти та самоосвіти учасників педагогічної комунікації, формуючи навчально-інформаційні банки на різних видах носіїв інформації та створюючи умови для їх максимального використання, відіграють медіа-центри ВНЗ. Вони є якісно новим забезпеченням цілей навчально-виховного процесу вищого навчального закладу, основою для розвитку дистанційної освіти. Їхнє призначення полягає в наданні інформації, яка циркулює в документних й інформаційних потоках з певної предметної галузі та характеризується різноманітними формами її існування. Поняття медіа-центру складається зі слів «медіа» – «засіб, спосіб, середовище масової комунікації» та «центр» – «місце, з якого здійснюється координація дій», що розкриває його особливості із зосередження навчальної інформації. Саме поєднання традиційної статистичної, візуальної (тексту, графіки) та динамічної інформації (мови, музики, відеофрагментів, анімації та ін.), що є особливим видом комп'ютерної технології, пояснює застосування поняття «мультимедійні технології». Використання мультимедійних технологій дає змогу викладачу надавати масиви інформації в обсязі більшому, ніж студент звичайно одержує з традиційних джерел. Мультимедійні засоби навчання, засновані на зоровому та слуховому сприйнятті матеріалу, є найефективнішими в якісному засвоєнні інформації. Експериментально встановлені переваги зорового сприйняття інформації над усним: при усному викладі матеріалу студент за хвилину сприймає та здатний переробити лише до 1 тис. ум. од. інформації, а при зоровому сприйнятті – до 100 тис. таких одиниць.

Основою медіа-центру є фонд навчальних документів, що містить традиційні друковані та електронні видання. Він розрахований на студентів та викладачів і містить програмно-регламентуючі (навчальний план, навчальні програми) та навчальні видання (підручники, навчальні посібники – теоретичні, методичні для студентів і викладачів) за обов'язковою наявністю контролю знань у підручнику або навчальному посібнику. Контролювати рівень засвоєння знань у медіа-центрі можна завдяки

загальним і модульним тестам із вузлів головної сторінки сайту факультету «Контроль знань», «Навчальні дисципліни» і «Навчальна книга».

Слід зазначити, що застосування електронної форми навчальної книги в медіа-центрі не заперечує, а доповнює традиційну друковану книгу: у навчальному процесі може використовуватися електронний підручник або посібник як додаток до традиційного друкованого видання при самопідготовці студентів; фрагменти електронної навчальної книги під час аудиторних занять, у тому числі із суміжних дисциплін; електронний підручник або посібник як основа дистанційного навчання. Подібний комплекс має сформувати основу для організації самостійної роботи студентів із метою поглиблення базової підготовки фахівців різного рівня та профілю.

На інформаційному рівні медіа-центру цей комплекс трансформується в предметний гіпертекстовий комплекс, який завдяки застосуванню певного програмного інструментарію для його функціонування не розмежовується на окремі види під час вивчення навчального курсу. Комплекс містить необхідні матеріали для вивчення курсу: програму курсу, методичні рекомендації з його вивчення, підручник, глосарій, практикуми (електронні тренажери), хрестоматії тощо. Навчальний матеріал представлений у вигляді логічного курсу з вивчення дисципліни за кожною темою її змісту.

Структура медіа-центру як частини єдиного освітньо-інформаційного простору навчального закладу не може розглядатися окремо від нього. Вона складається не тільки з функціонування в ньому навчальної книги, а й з інформації про факультет і навчальні дисципліни, технологій контролю знань, оперативної інформації та бібліотечно-інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

Таким чином, загальною тенденцією у сфері навчального книговидання є перехід від паперових носіїв інформації до цифрових. Активна діяльність зі створення електронних бібліотек ведеться практично всіма бібліотеками ВНЗ як за кордоном, так і в Україні. В умовах дефіциту навчальної та наукової літератури, її дорожнечі, недоступності для студентів фондів провідних бібліотек країни електронна бібліотека є засобом розширення доступності інформаційних ресурсів, умовою організації самостійної роботи студентів.

Ключовою перевагою навчальних електронних видань, порівняно з їхніми друкованими аналогами, є можливість реалізації взаємозв'язку різних досліджуваних розділів за допомогою гіперпосилань, що перетворюють звичайний текст у гіпертекст. Наявність розгалуженої структури

гіперпосилань надає користувачеві можливість отримати необхідну інформацію у процесі освоєння навчального матеріалу і при цьому швидко повернутися до основного тексту.

Упровадження в навчальний процес електронних видань показало, що, порівняно з друкованими, вони дають змогу швидше освоювати та краще запам'ятовувати матеріал і є ефективним засобом самостійної роботи, оскільки дають змогу збільшити кількість тренувального матеріалу, забезпечити завдання не тільки механізмом їх виконання, а й екранами допомоги (підказками, правильними відповідями тощо).

Для того щоб електронний підручник став популярним, він має бути універсальним, тобто однаково придатним як для самоосвіти, так і для стаціонарного навчання, повним за змістом, високоінформативним, талановито написаним і добре оформленим. Такий підручник повинен стати істотною підмогою і для викладача при організації занять із самопідготовки студентів, і для проведення заліків та іспитів з окремих предметів. Упровадження електронних підручників провідними ВНЗ світу вказує на те, що вони стають необхідним засобом у системі навчання студентів денної, заочної, екстернатної, а особливо дистанційної форм навчання, основним видом навчальної діяльності яких є саме самостійна робота.

Проте активне впровадження електронних видань у навчальний процес не повинне негативно відображатися на традиційному формуванні фонду бібліотек ВНЗ друкованими виданнями. Незважаючи на існування думки про те, що традиційний друкований фонд можна повністю замінити електронною бібліотекою, досвід розвинутих країн показує, що електронні бібліотеки не замінюють в університетах традиційний книжковий фонд.

Отже, оцінюючи рівень книгозабезпеченості навчальних дисциплін у ВНЗ, слід враховувати як традиційні (друковані), так й електронні навчальні видання. Наявність власної електронної бібліотеки або використання в навчальному процесі електронних ресурсів НБУВ та інших провідних наукових бібліотек світу при високому рівні інформатизації вітчизняних ВНЗ істотно збільшує книгозабезпеченість навчального процесу.

Список використаних джерел

1. *Агеев В. Н.* Электронные издания учебного назначения: концепции, создание, использование : учеб. пособие / под ред. Ю. Г. Дрекса. – М. : Моск. гос. ун-т печати, 2003. – 236 с.

2. *Алешкина О. В.* Применение электронных учебников в образовательном процессе / О. В. Алешкина // Молодой ученый. – 2012. – № 11. – С. 389–391.

3. *Башмаков А. И.* Разработка компьютерных учебников и обучающих систем : монография / А. Башмаков, И. Башмаков. – М. : Информационно-издательский дом «Филинь», 2003. – 616 с.

4. *Биков В. Ю.* Моніторинг рівня навчальних досягнень з використанням інтернет-технологій / В. Ю. Биков, Ю. М. Богачков, Ю. О. Жук ; АПН України, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання; [за ред.: В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука]. – К. : Педагогічна думка, 2008. – 127 с. : іл.

5. *Вороненко Ю. В.* Електронні навчальні посібники для відображення медичних процедурних знань: принципи, етапи створення, методологія [Електронний ресурс] / Ю. В. Вороненко, О. П. Мінцер, В. В. Краснов. – Режим доступу: http://motherandchild.org.ua/files/attachments/E-book_manual.pdf. – Назва з екрана.

6. *Вуль В. А.* Электронные издания [Электронный ресурс] // Центр дистанционного образования МГУП / В. А. Вуль. – Режим доступа: <http://www.hi-edu.ru/e-books/xbook119/01/part-010.htm>. – Загл. с экрана.

7. *Гуревич Р. С.* Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : монографія / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – К. : Освіта України, 2006. – 365 с.

8. *Зайнутдинова Л. Х.* Создание и применение электронных учебников : монография / Л. Х. Зайнутдинова. – Астрахань, ООО «ЦНТЭП», 2003. – 364 с.

9. *Зайцева Л. В.* Разработка и использование электронных учебников [Электронный ресурс] / Л. В. Зайцева, В. Н. Попко // Educational Technology & Society. – 2006. – № 9 (1). – С. 411–421. – Режим доступа: http://www.ebiblioteca.lt/resursai/Uzsienio%20leidiniai/IEEE/Russian/2006/Nr%201/OTO_2006_1_03.pdf – Загл. с экрана.

10. *Захарова И. Г.* Информационные технологии в образовании : монография / И. Г. Захарова. – М. : Академия, 2003. – 192 с.

11. *Зими́на О. В.* Печатные и электронные учебные издания в современном высшем образовании: теория, методика, практика : монография / О. В. Зими́на. – М. : МЭИ, 2003. – 336 с.

12. *Иванов В. Л.* Структура электронного учебника / В. Л. Иванов // Информатика и образование. – 2001. – № 6. – С. 29–32.

13. *Клейман Г. М.* Школа будущего: компьютеры в процессе обучения : пер. с англ. / Г. М. Клейман. – М. : Радио и связь, 2004. – 347 с.

14. *Красильникова В. А.* Информационные и коммуникационные технологии в образовании : учеб. пособие : монография / В. А. Красильникова. – М. : ООО «Дом педагогики», 2006. – 231 с.

15. *Пейперт С.* Поворот в сознании: Дети, компьютеры и плодотворные идеи : пер. с англ. / под ред. Беляевой А. В., Леонаса В. В. – М. : Педагогика, 1989. – 224 с. : ил.

16. *Роберт И. В.* Современные информационные технологии в образовании : монография / И. В. Роберт. – М. : Школа-Пресс. – 2005. – 367 с.

17. *Тыщенко О. Б.* Новое средство компьютерного обучения – электронный учебник / О. Б. Тыщенко // Компьютеры в учебном процессе. – 1999. – № 10. – С. 89–92.

18. *Фионова Л. Р.* Вариант построения электронного пособия по основам документоведения / Л. Р. Фионова, С. Г. Артемова // Делопроизводство. – 2001. – № 2. – С. 63–66.

19. *Хантер Б.* Мои ученики работают на компьютерах: книга для учителя / Б. Хантер ; пер. с англ. – М. : Просвещение, 1989. – 224 с.

20. *Христочевский С. А.* Проблемы разработки и использования электронных учебников / С. А. Христочевский // Тез. докл. II Всерос. конф., 29 нояб. 2001. – М. : МЭСИ, 2001. – С. 421–425.

21. *Христочевский С. А.* Электронные мультимедийные учебники и энциклопедии / С. А. Христочевский // Информатика и образование. – 2000. – № 2. – С. 70–77.

22. *Христочевский С. А.* Электронный учебник – текущее состояние / С. А. Христочевский // Компьютерные инструменты в образовании. – 2001. – № 6. – С. 3–10.

Стаття надійшла до редакції 05.04.2014.

Irina Bezzub,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

ELECTRONIC EDUCATIONAL PUBLISHING AS A MEANS OF ACTIVATING STUDENTS INDEPENDENT WORK

This article is dedicated to the question of informatisation of study process of high school by means of using electronic tutorials which essentially improve the quality and efficacy of education students' motivation and tutors activities. The attention is concentrated on theoretical and practical basis of using of informational technologies for

organization of students' self-work. It is also highlighted the activity of mediacenter as a part of unique education and information space of high school.

Keywords: informatization, electronic publishing, electronic tutorial, organization of independent work of students, high school, mediacentre, hypertext.

Ирина Беззуб,

мл. науч. сотр. аналитико-прогностического отдела НЮБ
Национальной библиотеки Украины имени В. И. Вернадского

ЭЛЕКТРОННЫЕ УЧЕБНЫЕ ИЗДАНИЯ КАК СРЕДСТВО АКТИВИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Статья посвящена вопросам информатизации учебного процесса вуза посредством использования электронных учебных изданий, которые рассматриваются как современное средство обучения, существенно повышают качество и эффективность обучения, мотивацию студентов и оптимизируют деятельность преподавателя. Акцентируется внимание на теоретических и практических основах использования информационных технологий для организации самостоятельной работы студентов. Освещается деятельность медиа-центра как части единого образовательно-информационного пространства высшего учебного заведения.

Ключевые слова: информатизация, информационные технологии, электронные учебные издания, электронный учебник, самостоятельная работа студентов, медиа-центр, гипертекст.